

NORSK
 NATUR

1
1966

Vi har flyttet!

NY adresse:

Akersgt. 63^{IV}, Oslo 1

NY telefon:

33 79 32

NORGES

NATURVERNFORBUND

NORSK
NATUR

NR. 1 - 2. ÅRGANG - FEBR. - 1966

REDAKTØR: RAGNAR FRISLID

NORGES NATURVERNFORBUNDS TIDSSKRIFT

Store begivenheter

1966 tegner til å bli et begivenhetsrikt år for naturvernarbeidet i Norge. Vi har fått en ny bygningslov som åpner helt nye muligheter for myndighetene til å la naturvern hensyn telle i arbeidet med områdeplanlegging og regulering, og vi kan vente at Stortinget i vårsesjonen vil ta Naturvernrådets landsplan for natur- og nasjonalparker opp til behandling — for bare å nevne et par av de viktigste tingene.

På denne bakgrunnen kan det kanskje virke en smule ubeskjedent å trekke fram en tredje begivenhet, som unektelig er av noe mindre format. Men tross alt er den av meget stor betydning for forbundets virksomhet. Og dermed mener vi også at den er av betydning for naturvernarbeidet som helhet her i landet: Norges Naturvernforbund har fått nye kontorer!

I slutten av februar flyttet vi inn i Akersgt. 63, Oslo. Det er et sørgelig faktum at skrikende plassmangel har vært en alvorlig hemsko for forbundets virksomhet de senere årene. Men nå har vi endelig fått plass — nok av plass! Dermed er grunnen lagt for den utvidelsen av sekretariatet som er tvingende nødvendig om vi skal makte å følge opp alle aktuelle naturvern saker på tilfredsstillende måte. Neste skritt er nå å skaffe det økonomiske grunnlaget for nødvendig øking av den meget beskjedne staben ved vårt kontor.

NORGES
NATURVERNFORBUND
Akersgt. 63 - Oslo 1
Telefon 337932
Postgiro nr. 9460
Bankgiro nr. 24657/163
Generalsekretær
Magne Midttun
Trykt hos Grøndahl & Søn
på Norcote papir fra
Saugbrugsforeningen
Opplag: 20000

NORSK NATUR

Utkommer 4 ganger årlig —
Februar, april, september,
november.

Abonnement kr. 15 pr. år

Medlemsskap kr. 10 pr. år
inkluderer abonnement.

Annonser:
Folder med alle opplysninger
på forlangende.

AV INNHOLDET

Ulven i faresonen	2
Verdens nordligste bøkeskog	7
Naturvern i Europarådet	8
Innlandsfisket truet	10
Akerøya	14
Streiftog i naturen	18
Øvre Pasvik	20
Nye bøker	23
Årsberetning	24

Omslaget: Stokkand. Foto Ragnar Frislid.

Ulven fins her i landet nå bare i tam-reindistrikter i fjellet, mens den tidligere var vanlig også i skogstrakter. (Foto A. O w e s e n.)

SVEIN MYRBERGET

ULVEN I FARESONEN

2

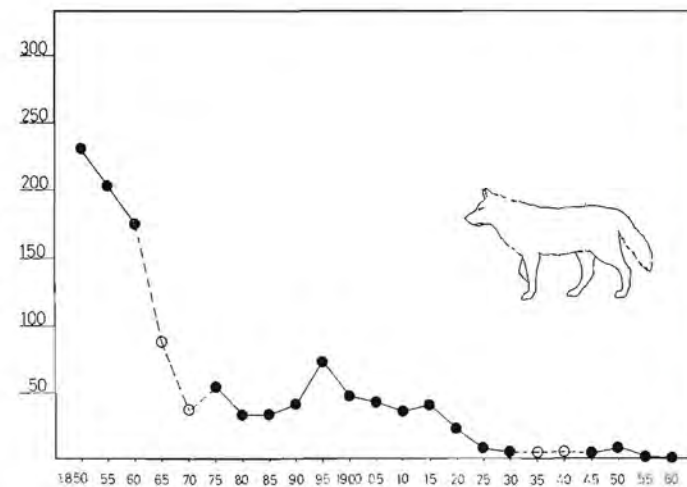
U lven er vel kanskje den mest forhatte av alle større norske dyr. Den er kjent som en grådig, blodtørstig og nådeløs morder av forsvarsløse lam og tamrein. Når man tenker på ulven, vil man lett få assosiasjoner om en fjellvidde med drivende snø og en dott med rein i vill flukt foran raske villdyr med hengende, siklende tunge. Jeg har faktisk ikke møtt noen som har varme følelser for vargen. Det er vel ytterst få som ville bli trist til sinns hvis den siste norske ulv var avlivet, mens for eksempel den «godslige» bjørnen har mange som taler dens sak.

Stor var derfor min og trolig også andres overraskelse da man i «Sveriges Natur» for desember 1965 kunne lese følgende: «Vargen fridlyst. Kungl. Maj:t har funnit gott förordna, att

Fig. 2. Observasjoner i tiden 1/7 1960—30/6 1960 ifølge avismeldinger.

Fig. 1. Fellingsstatistikk for ulv i Norge som gjennomsnitt for 5 og 5. år. Åpne sirkler antyder at årstall for utbetaling til dels er noe usikkert. (Ifølge Sigurd Johnsen og Statistisk Sentralbyrå.)

jakt etter varg skall vara förbjuden under återstoden av jaktåret 1965/1966.» Dette er en midlertidig fredning for å gardere seg mot at man utrydder ulven før man får klarlagt om man egentlig ønsker at dette skal skje. Dersom en ulv gjør «avseverd skada» skal imidlertid jakt kunne til-lates, men det blir ikke anledning til å yte skuddpremie.

Etter som kjent ulven i Norge først og fremst finnes i grensetrakter, vil det kanskje være av interesse å se på ulvens stilling her i landet. Hva vet vi egentlig om den norske be-standens størrelse og de skader ulven gjør, og hvilke regler gjelder for ulve-jakt?

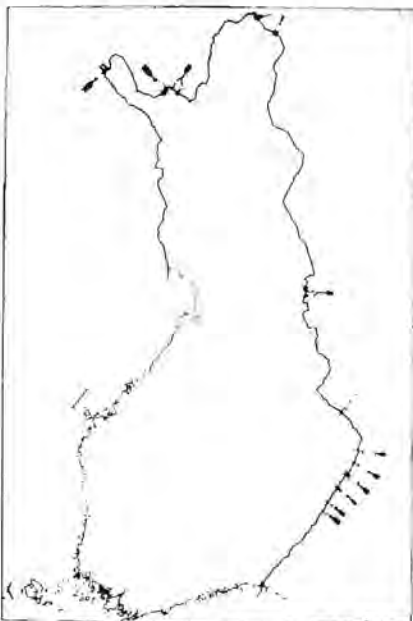
Utbredelse og bestand

I gammel tid og helt fram til begyn-nelsen av det forrige århundre var ulven utbredt over det meste av lan-det. Ifølge skuddpremiestatistikken fikk man så en voldsom nedgang i bestanden omkring år 1860, og nå for tiden felles det årlig noe slikt som en ulv (fig. 1). Kartet (fig. 2) angir observasjoner av ulv i Norge i den senere tid på grunnlag av avisrap-porter. Selv om ikke alle er helt på-litelige, går det fram at ulven først og fremst viser seg i grensestrøk i Finnmark, Troms og Nord-Trønde-

lag, men en og annen ulv skal også ha blitt sett i syd-norske høyfjell. En enkelt ulv ble da også skutt i Stor-Elvdal for et par år siden.

Hvor mange ulv har vi her i landet? Det er ikke godt å svare på, men svært mange er det helt sikkert ikke. Vi kan vel ikke egentlig snakke om noen spesiell norsk bestand, da ulven som regel vandrer med reinflokker over grensene mot Sverige og Finland. Vi må snarere snakke om en felles svensk-norsk stamme. I Sverige har man i de senere år drevet inngående studier på spor-snø over alle de fire store rovdyr, og om den svenske ulvebestanden sier lederen av disse undersøkelsene, Bertil Haglund, i 1965: «I dagens läge anser jag att båda händernas fingrar gott och väl räcker till.» Hvis man plusser på ett dyr eller to i syd-norske høyfjell kommer man til at den felles skandinaviske ulvebestand er på ikke mer enn 10 — ti — individer.

Fig. 3. Steder hvor ulv krysser Finlands grenser. Pilens tykkelse antyder hyppigheten. (Efter Pulliainen.)

Det har fra forskjellige hold vært antydnet at man i Skandinavia via Finland får et stadig tilsig av ulv fra Russland hvor man ennå mange steder har mye ulv. Men denne innvandringen kan neppe ha noe større omfang så lenge vi ikke har flere ulv enn vi har. Men det er kjent at man i sydøstre Finnland i enkelte år, som f. eks. i 1962, har hatt rene ulveinvasjonen, og som fig. 3 viser hender det slett ikke sjelden at ulv krysser grensen mellom Norge og Nord-Finnland, slik at man nok ikke helt kan utelukke at vi får besøk av en og annen russisk ulv. Men at innvandringen av ulv via Finnland ikke er særlig stor viser også den ting at mens 23 % av undersøkte finske ulv har en svart stripe nedover framfottene, er denne fargevarieteteten ikke påvist i Skandinavia.

Jakt og skuddpremier

Alle ulv avlivet i de senere år er skutt, til dels ved å benytte fly til hjelp. Jaktloven yter ikke ulven noen vesentlig beskyttelse. Ulvejakten kan drives uten at man har betalt vilttrygdavgift og uten hensyn til om man eier grunnen eller har vanlig jaktrett. Det er riktignok forbudt å benytte alle slags typer sakser til fangsten, mens bruk av gift er tillatt etter nærmere regler.

Staten betaler en skuddpremie på 500 kr. for hver felt ulv. I tillegg yter enkelte fylker premier: Telemark 200 kr., Sogn og Fjordane 250, Sør-Trøndelag 500 og Nord-Trøndelag 1500 kr. En rekke herreder betaler tilleggspremier og ikke alltid bare for ulv som er felt i egen kommune, men til dels også i nabo-kommunene. Tabell 1 gir en oversikt over premiesatsene i en del av de viktigste ulvefylkene på grunnlag av oppgaver inn-

Tabell 1. Skuddpremieresatser på ulv.

Fylke	Antall rapporter	Premiesatser		
		Minimum	Maksimum	Gjennomsnitt
Hedmark	19	500	2 050	1 211
Nord-Trøndelag	16	2 000	2 500	2 031
Nordland	22	500	2 000	1 082
Troms	13	500	1 000	608
Finnmark	10	500	750	575

samlet gjennom viltnevdene. En vil se at høyest ligger satsene i Nord-Trøndelag, mens også enkelte herreder i Hedmark og Nordland betaler høye premier. Men i de fylkene hvor en nok oftest har besøk av ulv, Troms og Finnmark, er ifølge disse oppgavene premiene ikke noe sted over 1000 kr. I tillegg til premiene får jegerne til dels høye priser for skinn, høyest i de senere år så vidt jeg vet 3500 kr. for en ulv til utstopping.

Føde og skade

Ulven er et utpreget rovdyr. Den tar eller prøver å ta så godt som alle dyrearter den kommer over, fra mus og lemen til rein og elg. Hvis den får anledning, kan den gjøre stor skade ved å drepe tamrein og husdyr.

Her i landet fins ulven praktisk talt ikke i viktige beiteområder for husdyr, og den tar nå for tiden ikke mange — om noen i det hele tatt.

På grunnlag av spørreskjema utsendt av et rovdyrutvalg nedsatt av Stortinget til saueiere med en besetning på omkring 125 000 dyr, går det fram at i 1963 og 1964 har ulven etter eiernes egen oppfatning ansvaret for ett eneste sauedrap: i Hedmark 1963. Men hvis man har noen større ulvebestand innen et beiteområde, må man regne med til dels store tap. I Nord-Karelen i Finnland var året 1962 et riktig ulveår, og vargen tok da i alt minst 176 husdyr ifølge tabell 2. Sauen ble hardest rammet idet 5 promille av sauene i området ble drept av ulv mot 0—0,3 ‰ av andre husdyrslag. Dette skyldes nok neppe at ulven foretrakk sauekjøtt, men at det var relativt lett å få tak i sau som beitet uten nevneverdig tilsyn.

Verre er nok tapene av tamrein, og samene er til dels med god grunn kjent som ulvens svorne fiender. Vi har her i landet ca. 185 000 tamrein, hvorav 20—25 000 i forskjellige syd-

Tabell 2. Drepte husdyr i Nord-Karelen 1962 (data ifølge Pulliainen).

Husdyrart	Bestand	Ulvedrept	Drap i promille
Hest	15 600	3	0,2
Okse	200	—	—
Ku	82 300	9	0,1
Ungkveg	17 500	—	—
Kalv	52 700	15	0,3
Gris	22 800	—	—
Sau	28 700	149	5,2

norske tamreinlag. I tillegg har svenske samer rett til sommerbeite for 67 000 rein i Nord-Trøndelag og Troms, men ifølge opplysninger fra svenske lappefogder blir denne retten ikke nyttet fullt ut.

Vi har her til lands så vidt jeg vet ingen oppgaver over tap av rein grunnet de store rovdyr, hverken før i tiden eller nå til dags. Ved forespørsel til lappefogdene har jeg fått opplyst at ulven nå bare påfører reinflokkene minimale tap. Bare noen ytterst få rein vet man er ulvedrept, bl. a. en del svensk-rein i Dividalen, Troms. Men i tidligere tider var ulven nok til stor skade for reinsamene.

En ulv trenger så vidt man vet 3–6 kg kjøtt om dagen, omregnet på reinsdyr vil det si 20–40 stk. om året. En del feltobservasjoner antyder at dette ikke er så langt fra sannheten. I Finland drepte f. eks. to ulv minst 48 husdyr, vesentlig sau, i løpet av 7 måneder sommer og høst. Nord-amerikanske undersøkelser over flokker på omkring 10 ulv viste at de drepte hjortedyr med en til to dagers mellomrom, det vil si et par dyr i måneden pr. ulv. Når flokken er stor, blir byttet godt utnyttet, mens enslige ulver legger etter seg mye til rev, kråke og ramn, og må følgelig drepe forholdsvis mye for å klare seg.

Er det da kanskje slik at ulven alltid dreper syke og svake dyr som likevel ville ha strøket med snart etter? En har i Alaska og Canada gjort mange studier over dette forhold, og enkelte ga, som ventet, at ulven oftere tok svake dyr, men andre at dette ikke var tilfelle. Resultatene kunne variere med snøforholdene, og antall rein og ulv, og det var i det minste helt klart at ulven vanligvis ikke har større vansker med å drepe selv friske voksne rein. Finske arbei-

der viste faktisk at bare 20 % av ulvedrepte rein var kalver, det vil si omtrent samme kalveprosent som i bestanden.

Konklusjon

Det skulle etter dette gå fram at den felles skandinaviske ulvebestand er så liten at det er mulig at hvis det ikke innføres begrensning i jakten, vil det snart ikke være en eneste igjen. Jeg anser det imidlertid ikke for min oppgave her å ta standpunkt til om dette er en ønskelig utvikling eller ikke. Dette bør avgjøres ved en avveining mellom naturvernets og forskjellige næringers interesser. Men en ting synes jeg dog at man må kunne bli enige om: Dette er en felles nordisk sak, og man bør komme fram til mest mulig lik politikk i Norge og Sverige, da det jo er de samme ulveindivider det gjelder.

En annen sak er at jeg er noe i tvil om en eventuell fredning vil bli respektert. Ulven fins nå vesentlig i typiske tamreindistrikter, og samene har fra gammelt av lagt ulven for hat. Hvis en hel eller delvis fredning skal innføres, bør man som en selvfølge være villig til å erstatte tapene uten at jeg her vil kunne si hvor pengene skal tas fra. Erstatninger for tamrein tatt av de store rovdyr blir nå utbetalt både i Sverige og Finland. I Sverige gjelder følgende satser: okserein 260 kr., simle 160, ungrein 110 og årskalfv 60 kr. Som før nevnt kan en ulv kanskje drepe 20–40 rein i året, og relativt flere når ulvebestanden er liten, slik at man lett vil komme opp i en årlig erstatningssum på 5–10 000 kr. pr. ulv. Det vil også i praksis bli svært vanskelig i hvert tilfelle å bevise at det nettopp har vært ulv som har drept rein.

ULF HAFSTEN

VERDENS NORDLIGSTE BØKESKOG SIKRES

I det slakt skrånende terrenget mot Seimsfjorden i den nye Lindås kommune, knapt 3 mil nord for Bergen, ligger det en merkelig isolert forekomst av bøk som faktisk representerer den nordligste villvoksende bøkeskog i hele verden. Utstrekningen er ikke særlig stor, og bestandet er heller ikke alltid så rent, men nede på det ca. 25 mål store Poltneset og et par hundre meter videre oppover fra fjorden, i det området som kalles Runnane, er bestandet rent og fint, med tykt, gyngende førnelag som praktisk talt er uten bunnvegetasjon, slik en ekte bøkeskog skal være.

Det kan diskuteres om boken her virkelig er å oppfatte som spontan, men på bakgrunn av at det sannsynligvis er hele tusen år siden den eventuelt ble plantet, må en ha lov til å betrakte denne forekomsten som villvoksende. Pollenanalytiske undersøkelser såvel som stedsnavngransking tyder nemlig på at skogen går tilbake helt til Håkon den godes tid (934–961). Kongsgården der Håkon ble hauglagt, ligger like innenfor, ved bunnen av fjorden, og skipredet «Olendefit», som Håkon opprettet her i fjorden, har sannsynligvis navn etter den smale sandtangen som forbinder Poltneset med Runnane og som i dag går under det forvanskede navnet Fetæ eller Ålfetæ. Det er flere grunner for å anta at boken ikke er kommet til Seimsfjorden ved noen naturlig spredningsmåte, f. eks. ved at bokenøtter er kommet drivende med havstrømmen fra nærmeste

voksested. For det er nemlig hele 330 km til nærmeste spontane bøkeforekomst (Fjære i Aust-Agder). Dessuten ser det ut til at den eldste delen av bestandet ikke befinner seg på Vol-lom, nede ved fjorden, men på Bøkjevoll, som ligger et godt stykke opp fra stranden. Da er det langt mer sannsynlig at mennesket her har vært naturen behjelpelig. Omkring slutten av det første årtusenet etter Kristus var det nemlig en utstrakt sjøverts forbindelse over havet til De britiske øyer og Danmark, hvor boken for lengst hadde etablert seg, og også langs norskekysten, ikke minst til Vestfold hvor vi vet at boken også var vel etablert på den tid.

Bøkeskogen her ved Seimsfjorden synes altså å ha eksistert i minst 1000 år. Selvom det her dreier seg om en typisk bruksskog — ikke en urskog — har det fra brukernes side vært vist den pietét en slik skog fra Saga-tiden har krav på. Men i dag er presset selv på dette klenodium i Norges natur blitt så sterkt at Vestlandske naturvernforening har funnet det nødvendig å fremme forslag om en varig sikring av bøkeskogen. Det er faren for utparsellering av Poltneset til hyttetomter som har vært den direkte årsak til at saken om sikring ble reist våren 1962. Ikke minst på grunn av de store friluftsjakter som knytter seg til den fine badestranden på Fetæ, sandtangen mellom Poltneset og Runnane, gikk fylkesmannen i Hordaland i januar 1964 med på å nedlegge midlertidig forbud mot utparsellering, salg, bortleie og bygging

NATURVERN I EUROPARÅDET

innen bøkeområdet, i medhold av lov om friluftslivet av 1957.

For å komme frem til en mer varig ordning, har Hordaland fylkesfriluftsnævn ved dens formann og sekretær, Vestlandske naturvernforening, Lindås friluftsnævn og også Naturverninspektøren foretatt befaringer og ført forhandlinger med grunneierne om et eventuelt kjøp av bøkeskogen, først og fremst Poltneset og Runnane. Grunneierne er villige til helt å avhende det ca. 25 mål store Poltneset samt den ca. 12,5 mål store tange mellom Poltneset og Runnane, som er glimrende egnet til friluftsliv. Heri er også tatt med et mindre, noe avsidesliggende område beregnet til parkeringsplass. Runnane, ca. 60 mål, vil de derimot ikke selge, men er villige til å gå med på en evigvarende klausulering av dette område, slik at skogen også her opprettholdes som bøkeskog i fremtiden. Klausuleringen innebærer at all utparsellering, snauhogst, dyrking og beiting blir forbudt. Men det tillates en viss avvirkning av skogen under Skogvesenets tilsyn. Etterat Det kgl. Kommunal- og arbeidsdepartement, ved Kontoret for friluftsliv og naturvern, i slutten av 1965 hadde besluttet å stille midler til rådighet

likhet med så mange andre interesseområder i vår tid har også naturvernet sine internasjonale organisasjoner. F.eks. er Norges Naturvernforbund tilsluttet den internasjonale union for vern om natur og naturressurser (IUCN), som særlig omfatter ideelle og naturvitenskapelige organisasjoner.

Siden 1961 har *Europarådet* hatt en spesialkomité for naturvern og landskapspleie. Denne komitéen har

til en slik ordning, ble det søndag den 13. februar i år holdt et nytt møte hvor man kom til enighet med grunneierne om betingelsene for salg og klausulering. Kjøpesummen vil bli fastlagt ved rettslig skjønn og midlene vil bli fordelt etter gammel «smørskyld». Det er Staten, ved Lindås kommune, som holder skjønn og overtar eiendommen. Man håper på skjønn en gang i april og at sikringen av denne verdens nordligste bøkeskog, som dessuten har så sterk tilknytning til vår gamle historie, kan være et faktum allerede ved slutten av dette halvåret. For det er ikke bare naturvern- og friluftslivsinteresser det her er tale om, men i høy grad også kulturverninteresser. For innenfor det område som er tenkt reservert til friluftsliv er det all grunn til å tro at naustplassene for det gamle skiprede er å finne. Dessuten står det her to mindre, eldgamle naust, som ennå er i bruk, som absolutt er av historisk interesse. Om man får dette område skikkelig undersøkt av historikere og arkeologer, vil man her kunne få et verdifullt supplement til de historiske minnesmerkene inne på Seim og et miljø så enestående at det vil trekke mer enn bare badegjester til stedet.

en rent offisiell karakter med en regjeringsoppnevnt representant fra hvert land. Beslutninger i denne komité blir via Ministerkomitéen oversendt regjeringene i medlemslandene i form av anbefalinger og anses derfor å ha særlige muligheter for å øve innflytelse på landenes naturvernpolitikk. Det arbeides særlig med saker av felleseuropeisk betydning, f.eks. med sikte på å nå fram til internasjonale avtaler eller ensartede regler i forholdet til naturvernproblemene.

Under naturvernkomitéens fjerde sesjon i Strassburg 2.—6. november 1965 (der undertegnede møtte fra Norge) var bruken av biosider, luft- og vannforurensning, vern om viktige biotoper og dyrearter som er truet av utryddelse blant de større poster på dagsordenen. Mange av disse spørsmål kan bare løses tilfredsstillende i fellesskap av flere land, f.eks. vern av fuglearter som har sitt forplantningssted i Norden, men overvintrer andre steder i Europa og Afrika. Det er da nødvendig å sikre et system av fuglenes biotoper langs hele trekkveien. Andre eksempler er forurensning av elver som renner gjennom flere land, oljeslipp i kystfarvann m. v.

En interessant sak komitéen er gitt i oppdrag å arbeide med er framlegg til et europeisk «Water Charter», d.v.s. en felles erklæring eller overenskomst om beskyttelse av ferskvann. Hovedprinsippene bak dette «charter» er:

- a) Vassdrag som i dag er rene skal bli bevart mot forurensning;
- b) Vassdrag som allerede er forurenset må ikke forverres ved ytterligere forurensning, men hvor det er mulig bli forbedret;
- c) Vassdrag som er forurenset utover

visse grenser må bli forbedret etter et bestemt program for redusering av forurensningen.

Ferskvannsproblemet slik det er tatt opp i komitéen er ellers ikke bare knyttet til forurensningen (vannkvalitet), men gjelder også vern om vannressursene som sådanne (kvantitet). I mange områder i Europa er tilgangen på godt ferskvann allerede i dag utilstrekkelig, og det regnes med en fordobling av forbruket i kommende 20 år.

Av andre emner komiteen behandlet kan nevnes planen om et «europeisk naturvernår» i 1970, katalog over naturvernfiler, oversikt over europeisk naturvernlovgivning, naturvern i regional planlegging m. v.

For første gang ble foretatt tildeling av det såkalte «europeiske diplom» som utdeles for naturområder og landskap av europeisk interesse som er vernet på særlig eksemplarisk måte. Storbritannia fikk diplom for «Peak District National Park» (et stort landskapsvernområde), Frankrike for naturreservatet Camargue (deltaområde med særlig rikt fugleliv) og Belgia for naturreservatet Hautes Fagnes (eiendommelig myrområde).

Det vil ha fremgått at arbeidet i Europarådskomitéen omfatter høyst sentrale naturvernsspørsmål. Den nytte landene kan ha av å delta i internasjonalt arbeid avhenger imidlertid meget av mulighetene for å kunne følge opp sakene. De små land støter her på problemet med begrensede personell- og pengeressurser. Nasjonale oppgaver må gis prioritet, men i naturens verden finner en oftest andre grenser enn de som er trukket mellom stater. Derfor må en i naturvernarbeidet også etter evne søke å følge med i internasjonalt arbeid.

INNLANDS- FISKET TRUET

Under jakt- og fiskestellkonferansen som en rekke landsomfattende organisasjoner var gått sammen om å arrangere på Tranberg i februar ifjor, holdt fiskerikonsulent Kjell W. Jensen foredrag om naturgrunnlaget for ferskvannsfisket og om fiskets forhold til andre næringer. Om forhold som truer fisket uttalte fiskerikonsulenten blant annet:

Fløtningen i vassdragene har skapt en del vansker —. Det verste vi kan tenke oss i så måte er en opprensning eller kanalisering av et vassdrag slik som den som ble foretatt i Røa for noen år siden. Vi har selvsagt også et godt øye til en del fløtningsdammer.

Allikevel er skadene ved de lave, kortvarige fløtningsreguleringene bagatellmessige i forhold til kraftverksreguleringene.

Barkavfallet i vassdragene skaper ulemper. Hvor bark i større mengder bunnfelles, blir den i årevis liggende som et råtnende oksygenfritt teppe. Når dette skjer på gyteplassene for verdifulle fiskearter, kan vi få betyde-

lige skadevirkninger. Fløting av ubar-
ket tømmer bør ikke forekomme.

I de senere årene er det som kjent tatt i bruk kjemiske sprøytemidler i skogen, blant annet mot skadeinsekter. I enkelte andre land, og spesielt i Canada og British Columbia har skogsprøyting fra fly ført til meget betydelig skade på en del lakselver. Så vidt jeg har forstått er slik sprøyting fra fly med insekticider ikke aktuelt her i landet.

En sekundær følge av skogsdriften er de alvorlige forurensningene vi en del steder har av industri som foredler tømmer og trevirke. Det krasseste eksemplet er vel Ottra som er slått helt ut som lakselv, og hvor forurensningen er så betydelig at laks- og ørretunger ikke kan leve nedenfor treforedlingsbedriftene.

◀ *Fra naturens side er vi velsignet med bedre muligheter for sportsfiske etter laksefisk enn noe annet europeisk land.*

Men vil f. eks. en laksefangst som denne være mulig i fremtiden? Med utbygging helt ned til sjøen av lakseelvene våre, er det ute med det rike laksefisket som vi fremdeles har i Norge. Bilder Ragnar Frislid.

Hunderfossen i de gode, gamle dager (1909) — og i dag.

Ved cellulosefremstilling går halvparten av vedmassen i oppløsning.

I de tilfellene hvor disse svære mengdene organisk stoff sammen med avfallsluten går i vassdragene, kan skadene bli meget store. I Sverige hvor en har statistikk for slikt, regner en med en årlig forurensing av størrelsesorden 1 mill. tonn organisk stoff bare fra celluloseindustrien.

Jeg skal ikke komme noe mer inn på forurensingene, men minne om at vi alle forurenser vassdragene — og ofte i unødig grad, f. eks. ved at en unnlater å tømme septiktanken. Det er åpenbart at vannforbruket og forurensingsgraden stiger med levestandarden. Ved århundreskiftet var vannforbruket i byene maksimum 25 liter i døgnet pr. person, mens det nå er 300—400 liter i døgnet. En skulle tro at dersom den tekniske utviklingen øker og levestandarden stiger, skulle vi bli bedre rustet både maskinelt og økonomisk til å avhjelpe forurensingen av vassdragene, men det motsatte er tilfelle.

Allikevel er forurensingen av våre vassdrag av underordnet betydning for fisket om en sammenligner med følgene av kraftverksreguleringene. Over halvparten av vårt vannareal er regulert, og reguleringene fortsetter i øket tempo. Vi fordoblet vårt kraftforbruk i ti-året 1950—60. Om en regner med en ny fordobling i ti-året til 1970 og samme forserte tempo noen år til, vil vår økonomisk nyttbare vannkraft være fullt utbygget mot slutten av 1970-årene — om bare 15 år.

For innlandsfisket består det største problemet i at reguleringene på lengre sikt ødelegger en vesentlig del av de bunndyrene som ørreten er avhengig av, og vi vet ingen måte å erstatte denne bunnfaunaen på. Ørretbestan-

den går derfor sterkt tilbake i vann med stor reguleringshøyde. Da det svevende dyrelivet, planktonet, påvirkes lite av reguleringene, er det fremdeles plass for planktonetende fiskearter som røye og sik i høyregulerte vann. Isfiske etter røye i regulerte vann er blitt en populær vintersport (5000 dagsbesøk på Tunhovdfjorden i løpet av vinteren), men mulighetene for sommersportsfiske og yrkesfiske er blitt sterkt redusert ved reguleringene.

Foreløpig har ikke vassdragsreguleringene betydd så meget for laksefisket, men flere elver er i høyeste grad i faresonen, og blant disse flere av våre viktigste sportselver som Lærdalselva, Aurlandselva, Driva m. fl.

Om vi tillater en utbygging helt ned til sjøen av en lakselv, slik som det er gjort i en rekke svenske elver, kan vi si farvel til laksefisket i elva, og vi vil aldri kunne få det igjen i en elv som ligger som en serie inntaksdammer med tørrlagte fallstrekninger innimellom. Vi vil kunne opprettholde et laksefiske i sjøen ved at kraftverket pålegges smoltutsetting, men dette er kostbare tiltak. Om en tillater full utbygging uten smoltutsetting, vil næringsgrunnlaget for en stor del av kystbefolkningen svekkes. Det er mange små bruk ute ved kysten og inne i fjordene som er avhengige av laksen om de skal få endene til å møtes.

For å redde det som kan reddes av naturgrunnlaget for laksefisket i sjø og elv, tror jeg det er nødvendig å få innarbeidet det synet at den nedre delen av elven hvor laksen i dag går, tilhører laksen, slik at utbyggingen ikke får røre disse nederste fallmeterne som er avgjørende for vårt laksefiske.

AKERØYA

egg- og dunvær i Oslofjorden

Hj. Munthe-Kaas Lund orienterer om den nye ornitologiske stasjonen

Inntil 1955 var Akerøya, en av de ytterste øyene mot Skagerak i Hvaler kommune i Østfold, en privat eiendom. Den ble fredlyst som egg- og dunvær ved ekstratinget den 22. oktober 1901, ved følgende bestemmelse:

«Fredlysning. Ved kgl. resolution af 24. juli d.a. er det i henhold til lov angaaende jagt og fangst af 20. mai 1899 § 15 naadigst bestemt, at der meddeles mig tillatelse til at fredlyse min eiendom Akerøen gaard no 45 brug no 1 i Hvaler thinglag som æg- og dunvær. I henhold hertil fredlyses herved overnevnte eiendom Akerøen som æg- og dunvær fra 30. november førstkommande, idet jeg herved henleder opmærksomheden paa jaktlovens § 15 der blandt andet bestemmer, at paa æg- og dunvær og 1,5 km paa søen ud for samme skal ederfugl være fredet det hele aar, og at der ud for samme i nævnte afstand ikke maa løses skudd i tiden fra 1ste april til 15de august. De i kgl. resolution af 10 de marts 1900 bestemte tavler vil blive anbragt i paa-budt orden.

Akerøen i Hvaler
den 22de september 1901.
Nicolai Nilsen (sign.).

Etter anbefaling av Oslofjordens Friluftsråd ble øya i 1955 innkjøpt ved hjelp av penger fra følgende kommuner og institusjoner: Borge,

Fredrikstad, Glemmen, Hvaler, Sarpsborg, Torsnes og Tune kommuner, Oslofjordens Friluftsråd og Viltfondet (som ytet det største tilskuddet).

Formålet med kjøpet

Følgende vilkår ble vedtatt som heftelse på eiendommen:

1. Eiendommen skal disponeres som friluftsområde tilgjengelig for allmenheten i samsvar med de retningslinjer som gjelder for Oslofjordens Friluftsråds virksomhet med de innskrenkninger som angitt i det følgende med sikte på å vareta hensynet til bevaring av fuglelivet på øya og muligheten for å drive forskning og forsøk vedkommende fuglelivet.

Til å føre tilsyn med driften skal det nedsettes et tilsynsutvalg på tre medlemmer. Hvaler kommune, Viltstyret og styret i Oslofjordens Friluftsråd utpeker hver sin representant til utvalget.

2. Fredning av alt fugle- og dyreliv på øya skal kunne gjennomføres i den utstrekning Viltstyret til enhver tid bestemmer.

Felling og fangst av fugler og ville dyr skal kunne skje etter Viltstyrets nærmere bestemmelse i den utstrekning det er aktuelt å innpasse beskatning av viltet i de forsøk og granskninger som måtte bli drevet av Statens viltunder-

søkelser, eller i forståelse med denne institusjon.

Viltstyret skal ha adgang til å påby innskrenkninger med hensyn til ferdsele på de sørlige og sørvestlige deler av øya til visse tider det finnes nødvendig for å beskytte fuglelivet eller av hensyn til til pågående viltundersøkelser.

3. Statens viltundersøkelser skal ha adgang til å drive eller la sette i verk forskning og forsøk vedkommende fugle- og dyrelivet på eiendommen, herunder gjennomføre tiltak med sikte på å innvirke på miljø og hekkemuligheter, bl.a. ved plantninger, arrangering av hekkelasser m. v.

Det skal sørges for istandsetting av eller erstatning for forefinnende bebyggelse på eiendommen.

I våningshus skal det til enhver tid være disponibelt et rom med adgang til koking for personer som fra tid til annen med oppdrag fra Statens viltundersøkelser har behov for å oppholde seg på eiendommen.

4. Brygge for større båter må ikke oppføres uten at spørsmålet på forhånd har vært drøftet med Viltstyret. Viltstyret skal ha rett til å nedlegge forbud mot at mer omfattende publikumsarrangementer henlegges til eiendommen i fuglelivets forplantningstid på øya.

Rødstilken i klippende flukt over strandengene er et vanlig syn på Akerøya. Foto R. F.

5. Blir det aktuelt med videresalg av eiendommen, skal Viltstyret ha forkjøpsrett.

Er Akerøya Norges sørligste egg- og dunvær?

Så vidt jeg vet er det svært få fredlyste egg- og dunvær sør for Oslo; kanskje Akerøya er Norges sørligste?

Våren 1965 ble fredlysnings-tavler atter satt opp på Akerøya, og det er å håpe at alle besøkende på øya vil hjelpe til med å sørge for at fredlysningsingen respekteres.

Jaktloven forbyr som bekjent å drive jakt fra motordrevet båt innen en avstand av 2 km fra land, holmer og skjær. Den slags jakt er følgelig forbudt også i området rundt og innenfor Akerøya. Dessuten er det rundt dunværet Akerøya forbudt å løse skudd i tiden fra 1. april til og med 20. august, i en avstand av 2 km.

Det er også forbudt å forstyrre fuglereir, og å ta egg fra Akerøya.

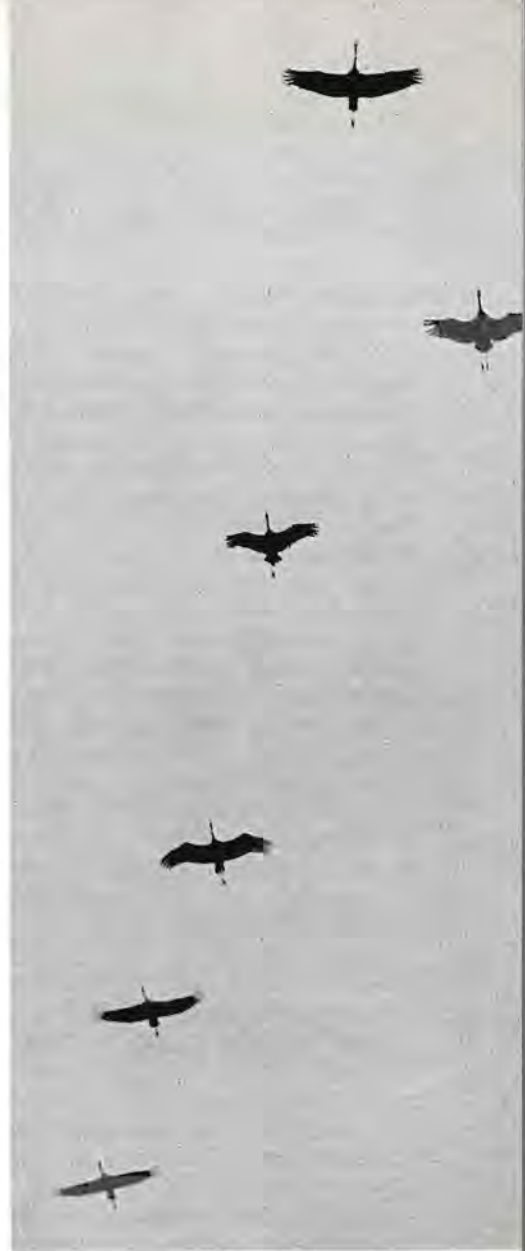
Forskning og forsøk på Akerøya

I løpet av de 10 år som har gått siden Akerøya ble innkjøpt har utforskningen av dyrelivet, fortrinnsvis fuglene, stadig øket i omfang.

I 1963 ble det således ringmerket over to hundre fugler, og i 1964 ca. dobbelt så mange. Det er nå observert over 120 forskjellige fuglearter på øya.

En utførligere beretning om utforskningen av Akerøya er offentliggjort av cand.real. Einar Brun i «Sterna», Norsk Ornitologisk Forenings tidsskrift 1964.

Forskningen på Akerøya ledes av Statens viltundersøkelser, og storparten av feltarbeidet er utført av zoologi-studenter fra Universitetet i Oslo.

Tranene flyr mot nord

Det går mot vår etter en lang og hard vinter, og om ikke lenge skal vi igjen se tranene trekke i lange, bølgende bånd mot nord.

STREIFTOG I NATUREN 3

Den galliske urelgen

Stamfaren til vår tids europeiske elgart, den galliske urelgen, er den eldste kjente elgart i Europa og kjent fra utgravningsslag som er mer enn 600 000 år gamle. Urelgen ble omtrent så stor som vår elg, men hornene var annerledes. De små oppadvendte skovlene satt i enden av meget lange horisontale stenger. Bredden var enorm, hele tre meter. Absolutt noe å spikre opp på en stabbursvegg. Dette digre hanlige statussymbol må ha utviklet seg i en utpreget glissen skogtype.

Neste skudd på elgstammen var den bredpannet elgen, den egentlige forløperen for vår elg. Den streift omkring i Europa for ca. 400 000 år siden. Den hadde kortere hornstenger enn den galliske urelgen, til gjengjeld var skovlene atskillig større. Hornbredden var likevel betydelig større enn hos vår elg. Den europeiske elgen som vi kjenner den i dag har vært alminnelig i verdensdelens tempererte strøk fra ca. 80 000 år tilbake.

Det er mye som tyder på at elgen innvandret til Amerika for mer enn 400 000 år siden hvor den har utviklet seg til å bli «biggest in the world».

Elgen er i dag utbredt over de nordlige tempererte strøk av Europa, Asia og Amerika.

Gamle trær

Hvor gamle trærne blir har vi ofte overdrevne forestillinger om. Når det ikke er mulig å oppgi alderen nøyaktig griper vi til betegnelser som tydelig viser at vi er usikre. «Steingammel» og «utgammel» er betegnelser som benyttes hyppig i forbindelse med ting av høy ukjent alder. «Gammel som alle haugene» er også en betegnelse som er langt fra ukjent. Men hvor gamle blir egentlig trærne? Her som i mange andre forhold i livet hender det at virkeligheten distanserer vår forestillingsevne. Begynner vi med våre hjemlige arter er det barlinden som er den mest utholdende. Det er mye som tyder på at den kan bli inntil 3000 år! Eik og lind ender i dødt løp på omkring 1000 år, mens poppel og alm har sett sine beste dager etter 600 år. Furua skal kunne overskride denne alderen, men det er tvilsomt om den holder ut til 700 år.

Øverst den galliske urelgen. Til høyre bredpannet elg, og nedenfor vår tids elg.

Grana, verdens fineste fiberprodusent luter mot graven «allerede» ved 400-årsmerket. Går vi til Amerika finner vi det treslaget som i dag er kjent som det som blir eldst. Det gjelder Redwood, sequoia sempervirens. Redwood'en kan leve i bortimot 4000 år!

Størreksport til Amerika

Som sin fetter gråspurven ble støren også eksportert til Amerika. Det skjedde i 1890/91. Skjebnen til de hundre størenne som ble sluppet i Central Park i New York kan stå som et lysende eksempel på hva som kan skje når en innfører en dyreart til et kontinent den ikke har forekommet før.

De hundre størenne er nå blitt millioner, og har helt utklasset gråspurven som ble innført 40 år før. Amerikanerne trodde støren skulle bli et nyttig og hyggelig tilskudd til deres egen fuglefauna på grunn av dens store insektkonsum og nære tilknytning til hus og hage.

Den er blitt en plage, og har fortrenget mange av de fugleartene amerikanerne hadde rugende i fuglekasser rundt husene før den ble innført. Så snart ungene blir flyvedyktige i juni samler de seg i enorme flokker og det er ikke uvanlig at tusen fugl kan kaste seg over og ribbe et kirsebærtre på et øyeblikk. Tidlig på sommeren overnatter størflokkene i myrområder. Seinere samler de seg i skyggefulle trær langs bygater, eller på bygninger. Støyen, skitten og den spesielle lukten som følger med disse flokkene har gjort fuglene upopulære i bystrøk. Av og til kan flokker på opptil en halv million tilbringe natten på samme sted. Næringsmengden som går med til en slik flokk er enorm.

I nord-statene blir en del stør igjen om vinteren på steder hvor de kan finne regelmessig med mat, f.eks. på fyllinger eller i parker og arboreter hvor det henger såpass bær vinteren igjennom at de kan berge seg på dem. De fleste trekker sørover til Ohio og Maryland, noen ennå lenger sør.

KONTINGENT 1966

Med dette nummeret av «Norsk Natur» følger postgiroblankett for innbetaling av medlemskontingent for 1966. Vennligst benytt Dem av blanketten — og skriv navn og adresse tydelig! Dermed sparer De vårt sekretariat for en ekstra belastning, og hjelper til med å frigjøre arbeidslyst og arbeidstid for nyttigere formål!

HANS KR. ERIKSEN

GJENNOM ØDE URSKOG I ØVRE PASVIK

20

Furuer suser langs Ødevann inn mot trekrøysa der Finland, Norge og Sovjet møtes. Her inne er fiskerørn og jerv og bjørn.

Øvre Pasvik ligger urskogøde, og det er villmark inni grenselandet der Ødevann strekker seg langsmalt mot Krokfjell. Bustet og hundreårgammel suser de skjeggete furuer i vannkanten.

Øvre Pasvik er med i Naturvernrådets landsplan, villmarka mellom Ellevann og Ødevann skal forbli urskog. Dermed vil et av de fineste stykker norsk natur bli bevart. For bare hundre år siden var hele Pasvikdalen et ukjent land og kunne tegnes kvitt på kartet. Den dag i dag er den norske villmarka mellom Russland og Finland så ukjent at rektangelkartet over området er helt misvisende. Men Pasvikdalen er vel likevel vår vakreste dal, for der Patsjoki renner ut fra Enare i Finland, tar den til å danne innsjøer for å få dusinet fullt før den renner ut i Varangerfjorden som Pasvikelva.

Ingenmannsland

Pasvik var vårt ingenmannsland i århundrer, og dette ødelandet mellom tre land ble liggende for villdyrfot til skoltesamene nyttiggjorde seg mosen på marka og fisken i sjøene. En gang ble det da så påkrevet å få til skjellgjerd mellom naboene der øst. Gjennom hundreårene røk de uklar om skatteretten til samene, og i 1826 delte de liksom godt fellesdistriktet sør for Varangerfjorden. Så fikk Norge det meste av Pasvik og Neiden, men Russland beholdt Petsamo og en forunderlig firkant på vestsida av Pasvikelva, det som ennå er Boris Gleb. Det var skoltesamene som skulle få tilhøre den gresk-katolske kirka og dermed Russland. Men så hadde jo ikke tsaren gjort så lite for å sikre seg dette folket (og med dem landet). Det er over 400 år siden den russiske

kirka intensiverte sin virksomhet ved Ishavet. Det gav resultater.

Veidefolk ved Ødevann

Den første skoltesame langs Ødevann — han trengte fisken, han hørte til et veidefolk. Men det kunne gå måneder og år uten at tofotinger kom der. Og ennå er der ikke nettopp mannefotnedtrødde skogsmarker i Ødevannstraktene, men der går elg og bjørn og jerv, og tamreinen beiter der oppe.

Carl Schøyens idé

Det var Carl Schøyen som var far til idéen om en fredet plett mellom øst og vest, dette landskapet som ifølge professor Nordhagen er «det siste uberørte grenseområde mellom to verdener — Europa og Asia». I 1936 kom Schøyen med forslag om å frede 170 000 mål av Øvre Pasvik. Det ble forkastet av alle instanser så sent som i 1951. Men det er skjedd en utvikling siden da, og idag vil trolig fredningen bli en realitet. Men nå gjelder det bare 60 000 dekar, og det er den aller innte trekant av Norge mellom Sovjet og Finland.

En morgen i juli kom jeg gjennom denne Carl Schøyens og skoltesamenes ødemark. Den ligger stille og milevid som da den første skoltesame gikk her. Skogfullmektigen i Pasvikdalen og Øvre Pasvik viste vei til villmarken. Arve Martinsen er trønder, men fra sin boplass ved Vaggatem har han gjort seg bedre kjent med Pasvik-området enn de fleste.

Vindfallskogen

Vi stanser et sted innpå skogen, og Martinsen har tatt meg med inn i en vindfallskog jeg aldri har sett maken til. En halv times tid har vi

21

gått mellom vindfall, klatret over vindfall, og ennå ser vi ingen ende. De fleste trærne falt for en voldsom storm i 1949, men ellers er urskogs-bunnen dekt av falne kjemper i alle aldre fra de dager da Tore Hund be-seilte Bjarmeland til idag.

Ved naturparkens østgrense viser skogfullmektigen stolt fram den langstrakte, ville kløfta i landskapet der rovfugl ruger og berget reiser seg bratt opp av svart tjernbunn i kløftbunnen. Det er *Raudagorre*, og Martinsen kryper frampå stupet og gløtter ned på et falkereir.

Ørn og bjørn

Lenger utpå morgenen går jeg alene vestover mot Ellevann i hjertet av Øvre Pasvik. I øst har jeg Pasvikelva og Russland, og i vest går jeg mot Finland. Men i sør står et tydelig hakk mot himmelen. Det skal være grensegata i skogen mellom Finland og Russland.

Bjørnen gir seg ikke til syne denne julidagen enda det bare er en ukes tid siden den ble sett av troverdige folk mye nærmere bebodde strøk i Pasvikdalen enn dette. Og noen molte-bærbjørn skulle det ikke være.

Men da jeg ved middagstid har vendt vandringsleia mot sør og kommer fram mot Ødevann, letter fiske-ørna fra furuskogen rett over vannet og flyr hurtig mot nord. Den har nok reir der borte.

Ødevannsgjedde

Og bjørk og furu skiftes om å pynte opp omkring Ødevann mens sennegresset står irrgrovt langs land. Men i Ødevannets nordende vokser nøkkerosene og er av de nordligste vi har. Der ligger også en gammel båt mellom buskene, og omkring finner man minner om Ødevannets fis-

kerikdom, mengder av hoder fra sik og gjedde.

For gjedden er stor her. Jeg tror det var en av de største jeg var i kon-takt med. Den var ikke langt fra favna lang der den kom søkende gjennom ødevannsdypet mellom råtne trestammer for å bli eier av sluken min. Så snurret den nylontømmen av mellom gebisspiggene og gikk til-bake. Men den fulgte like sulten etter neste sluk med den første til pynt i venstre kjeftvik.

Utpå ettermiddagen går jeg østover gjennom uret skogsmark og leiter etter tømmerkoiene en times vandring østafør Ødevann. Det er skjegget furu som veksler med gyngende myrmark

Vindfallsbogen. Tusener av falne furuer ligger og rårner kilometer etter kilo-meter.

NYE BØKER

Plan i fjellet

Axel Sømme m. fl.: Fjellbygd og feriefjell. J. W. Cappelen forlag. Oslo 1965.

Etter tre års arbeid har nå «fjellplan-teamet» under ledelse av professor Axel Sømme lagt fram resultatene av sitt arbeid i «Fjellbygd og feriefjell», et bok-verk på nær 200 sider i stort format og med fyldig kartbilag. Det kan uten videre slås fast at det arbeid som her foreligger er det mest betydningsfulle som hittil er gjort for å verne om natur-verdiene i fjellet, samtidig som fjell-bygdene næringsgrunnlag og feriefolkets interesser tilgodeses.

Kommunepolitikere og grunneiere i fjellbygdene må studere denne boka. Og nyttig ville det være om også vordende hytteiere setter seg inn i proble-mene.

Foruten team-lederen selv, har disse levert verdifulle bidrag til boka: Arkitekt Erik Langdalen, forsøksleder Ola Einevoll, amanuensis Asbjørn Aase, amanuensis Arne Thormodsæther, amanuensis Sverre Øvstedal, hagearkitekt Olav R. Skage og lektor Helge A. Sundt. R. F.

Urskogen i Pasvik

Sigmund Huse: Strukturformer hos urskogbestand i Øvre Pasvik.

I denne meldingen fra N.L.H. presenteres forstkandidat Sigmund Huses av-handling for licensiatgraden. Avhand-

der kjerringris og starr når midt på lårene. Der modnes molter nedi riset. Fiskeørna står i et kors mot vest-himmelen og seiler mot Ødevann. Før ruget sangsvana her, men er blitt borte. Og jeg går ut av den aldri ge urskogen som bare Øvre Pasvik ennå eier.

Det virker som en ferd gjennom tidene, fra skoltesamenes hundreårige stier til bilen ved skogsvesenets koier østpå.

lingen går ut på en undersøkelse av hvordan en uberørt naturskog så langt nord er bygget opp og hvordan den ut-vikler seg. Arbeidet er en parallell til undersøkelser som er foretatt på Balkan og i Canada.

Bevaringen av de siste intakte urskog-forekomster har lenge vært gjenstand for naturvernets oppmerksomhet og det har spesiell interesse at avhandlingen tar for seg et av de områder som av Natur-vernrådet er foreslått lagt ut til natur-park.

Forstkandidat Huse vil komme med en sammenfatning av sin avhandling i et senere nr. av «Norsk Natur».

M. M.

Europas natur

Kai Curry-Lindahl: Europas na-tur. Natur och Kultur, Stock-holm 1965. 4° 302 s. Innb. n. kr. 178,—.

Med sitt overdådige utstyr av første-klasses fargefotos er denne boken en fryd for øyet, men den er også av inter-esse for biologer, geografer og kanskje fremfor alt for dem som ser naturvernet i større perspektiv.

Europa, fra nordkysten av Spitsbergen ti grader fra Nordpolen, til Maltas syd-kyst; fra Portugals subtropiske vegeta-sjon til nordiske bjørkeskoger og fjell-vidder og arktisk tundra; fra Irlands forblåste, regnfulle atlantehavskyst til russiske stepper, — fins det make til variasjon i noe område av samme areal? Fins det en så vakker, så frodig, rik, begunstiget verdensdel?

Forfatteren skildrer det alt sammen med nøkterne fakta, med utnyttelse av den vitenskapelige spesiallitteratur og på basis av sine egne erfaringer og vur-deringer. Samtidig er fremstillingen båret av hans sterke naturfølelse, uttrykt i hans ypperlige stil, men uten romantiser-ende snikksnakk. Overalt merker man forfatterens varme interesse for natur-vern i videste og beste forstand.

Gjennom mange år har forfatteren levert en stor produksjon av artikler og vakre bøker, alltid med vern om naturen som en rød tråd. Også i denne boken legger forfatteren vekt på å vise hva mennesket vettløst og hensynsløst har ødelagt og hva som fremdeles fins å ta vare på.

Ove Arbo Høeg.

ÅRSBERETNING

1965

Landsstyret har frem til den 14. mai bestått av: Professor Anders Hagen, Bergen, formann, generalsekretær Toralf Lyng, Oslo, viseformann, skogkonsulent Bjørn Bjørnsrud, Asker, dosent dr. Ulf Hafsten, Bergen, overlege Anton G. Johnson, Bodø, oberstløytnant O. M. Jørgensen, Bærum og kontorsjef Einar Møller, Trondheim. Varamenn: Redaktør Ragnar Frislid, Oslo, museumsdirektør Holger Holgeresen, Stavanger, forstkandidat Thv. Kierulf, Oslo, direktør Odd Narud, Oslo, telegrafbestyrer Sigv. Normann-Hanssen, Kirkenes og oberstløytnant Hans Nøkleby, Kristiansand S. Revisor: Statsautorisert revisor Johan Engelstad, Oslo.

Den 14. mai gikk følgende ut av styret: Styremedlemmene, generalsekretær Toralf Lyng, Oslo og overlege Anton G. Johnson, Bodø og varamennene direktør Odd Narud, Oslo og telegrafbestyrer Sigv. Normann-Hanssen, Kirkenes. Samtidig ble innvalgt som landsstyremedlemmer telegrafbestyrer Sigv. Normann-Hanssen, Kirkenes, og professor Rolf Vik, Oslo, og som varamenn fjellsynsoppmann Normann Heitkøtter, Otta, og overlærer Loyd Villmo, Bodø. Revisor: Johan Engelstad og Jonn Hoen, statsautoriserte revisorer, Oslo.

Landsmøtet

Landsmøtet ble holdt i Bergen den 14. mai. Hilsningstelegram ble sendt H. K. H. kronprins Harald.

Årsberetning og regnskap for 1964 ble gjennomgått og godkjent. Østlandske Naturvernforenings (ØNV) forslag om forandring av vedtektenes § 9 ble trukket tilbake av forslagsstilleren.

Landsmøtet drøftet NNV's standpunkt til spørsmålet om grunnprinsippet for jaktlovgivning (Nordisk Råds forslag).

Professor Rolf Vik, (ØNV) foreslo at landsstyrets uttalelse:

«NNV ser med sympati på dette forslaget, men finner det av underordnet betydning for Norges vedkommende»

forandres til å lyde:

«NNV ser med sympati på dette forslaget og slutter seg helhjertet til det».

Han foreslo at den øvrige ordlyd i landsstyrets uttalelse blir endret overensstemmende med sitt forslag, og at dette blir NNV's linje i det fremtidige arbeid på jaktlov og dyrelivssektoen.

Ved votering ble Viks forslag vedtatt.

På valg var styremedlemmene Anton G. Johnson og Toralf Lyng, som begge hadde frasagt seg gjenvalg, og varamennene Odd Narud og Sigv. Normann-Hanssen. Narud hadde frasagt seg gjenvalg. Til nye styremedlemmer ble valgt professor Rolf Vik, Oslo, og telegrafbestyrer Sigv. Normann-Hanssen, Kirkenes, og til nye varamenn fjelloppsynsmann Normann Heitkøtter, Otta, og overlærer Loyd Villmo, Bodø, — samtlige for perioden 1965—68.

NNV's revisor Johan Engelstad hadde inngått kompaniskap med Jonn Hoen. Deres firma Johan Engelstad & Jonn Hoen, statsautoriserte revisorer, ble valgt til revisor. Revisors godtgjørelse for 1964 ble satt til kr. 1000,—.

Landsmøtet for 1966 ble besluttet lagt til Tromsø, fortrinnsvis i forbindelse med pinsen 27.—29. mai. Landsstyret fikk fullmakt til å fastsette nøyaktig tidspunkt i samarbeid med Troms Naturvernforening.

I forbindelse med landsmøtet ble det arrangert et åpent møte i Bergens Håndverks- og Industriforenings Festsal med bl. a. foredrag av professor dr. Rolf Vik og direktør Gunnar Germeten og med lysbildekåseri av generalsekretær Toralf Lyng og redaktør Ragnar Frislid.

Lørdag 15. mai ble det arrangert en båttur til Austevollskjærgården med retur med busser over Lysekloster. A/S Hansa Bryggeri bevertet, og det var orienteringer underveis av professorene Fægri, Hagen, Kloster og Kvale samt lektor Sundt og førstekonservator Willgohs.

Landsmøtet er forøvrig omtalt i «Norsk Natur» nr. 2 og 3 1965.

Landsstyre- og arbeidsutvalgsmøter

Landsstyret har i 1965 hatt 4 og Arbeidsutvalget 13 møter. Dessuten har Landsstyret og ØNV's styre hatt et felles møte.

Møter med komitéer og medlemmer av det faglige råd

Arbeidsutvalget har holdt et møte med NNV's komitéer og et med medlemmer av det faglige råd.

Sekretariat og kontor

De utilstrekkelige kontorforhold har vært årsak til at NNV ikke har kunnet bemanne sekretariatet slik at det har maktet å løse de oppgaver man har satt seg.

Økonomien

Statsstøtten 1965 var på kr. 10 000,—. Oslo Kommune ytet et bidrag til NNV på kr. 25 000,—. Fra Viltfondet fikk NNV kr. 25 000,—. Kontingenter og bidrag fra organisasjoner, bedrifter, banker, kommuner m. v. utgjorde forøvrig til sammen kr. 56 552,50.

Med de økonomiske midler NNV rår over er det ikke mulig å løse tilnærmet sesvis de oppgaver som presser på. En betydelig bedring av økonomien er derfor nødvendig.

NNV vil gjerne gi uttrykk for sin taknemlighet til alle som ytet økonomisk støtte i 1965.

Medlemstall pr. 31/12-65 (1/1-65 i parentes)

Personlige medlemmer økning ca. 800 til ca. 4 800 (4 000)
Upersonlige medlemmer økning 55 til 305 (250)

Trollklubben

To nye medlemmer er kommet til. Disse er:

A/S E. C. Dahls Bryggeri, Trondheim, og
Grilstad Fabrikker, Jenssen & Co. A/S, Trondheim.

NNV/Kretsforeningene

Kontakten og samarbeidet mellom NNV og kretsforeningene er styrket. I Oppland tar et lokalt initiativ sikte på å stifte en egen kretsforening for Oppland. Dette skjer i samarbeid med NNV og ØNV. I Kongsberg Kommune er det stiftet egen naturvernforening som har søkt NNV om tilslutning som kretsforening.

Stiftelsen av flere ungdomsforeninger tyder på at naturverninteressen blant ungdom er voksende. (Slemmestad Ungdomsskoles Naturvernforening, Oslo Katedralskoles Naturvernforening, Ålesund Naturvernforening for Ungdom.)

Informasjonsvirksomhet

NNV's kvartalsskrift «Norsk Natur» ble startet i 1965. De første fire hefter med et samlet sidetall 128 ble i alt trykket i 41 500 eks. «Norsk Natur» er blitt godt mottatt av medlemmene og har fått fine anmeldelser i pressen.

Også i år har Bøndernes Bank trykket opp brosjyren «Skikk og Bruk i Skog og Mark», denne gang 15 000 (total 140 000) eks. Brosjyren er vesentlig nyttet i undervisningen i folkeskolen.

Restopplaget av brosjyren «Naturvett-NATURVERN», oppr. 100 000 eks. er gått ut.

For å gjøre publikum kjent med NNV og dets formål, har en forsøksvis annonsert i aviser og tidsskrifter, — ves. gjennom gratisannonser i forbindelse med artikler og intervjuer. En del aviser har selv tatt initiativ til spesielle naturvernutgaver, således «Dagen» med sitt nyttårsnummer 1965.

NNV er medlem av Norske 4-H Studieforbund og har også i 1965 arbeidet for å gjøre brevkurset i naturvern bedre kjent.

I samarbeid med NNV laget Jahre-Line sommeren 1965 en liten naturverntrykksak på tysk. Denne ble distribuert til turister om bord på M/S Kronprins Harald. Idéen er tenkt utvidet i 1966 (NSB, Fred Olsen, NAL, Hurtigrutene m. v.).

I forbindelse med fredningsarbeidet på Runde er turistavisen «Se Sunnmøre» utgitt av Ålesund-Sunnmøre Reiselivslag og NNV i fellesskap. Stoffet på norsk, engelsk og tysk, er viet Runde og naturvern.

Arbeidet med en serie naturvernfrimerker er i god gjenge, og det er håp om å få den ut til NNV's 50-års jubileum i 1966.

Med støtte fra forsikringsselskapet Samtrygd deltok NNV med egen stand på utstillingen «Form og Flora» i Oslo fra mai til september. Som et iøyenfallende tiltak hadde Samtrygd en vellykket naturvettappell i form av et arrangement med en «naturgris». På utstillingen «Sjøen for alle» ble brosjyren «Stopp Oljesølet»

På Telemark Fylkes Handelsstevne i Skien hadde NNV egen stand sammen med Langesundsfjordens Naturvernforening.

Vervearbeid

Ved direkthenvendelser på landsbasis har en vendt seg til alle landets frisører, frisersalonger, leger, tannleger, advokater, skipsredere, forstkandidater, samt yrkesgrupper innen reiselivet med anmodning om å støtte NNV gjennom medlemskap

eller på annen måte. Om lag 20 000 eksemplarer av «Norsk Natur» har vært medsendt henvendelsene sammen med vedtekter og annet opplysningsmaterieil.

«Vervekort» ble sendt alle medlemmer i forbindelse med hefte 4 av «Norsk Natur».

Naturvernarbeid og fredningssaker

NNV har avgitt *uttalelser* om Naturvernrådets «Innstilling om landsplan for natur- og nasjonalparker i Norge». Stort sett slutter NNV seg til innstillingen, men mener samtidig at forslaget ikke spenner vidt nok og har foreslått at arbeidet med en supplerende landsplan straks bør tas opp. Det er pekt på en rekke aktuelle områder og nødvendigheten av en vitenskapelig inventering for å finne de mest verneverdige objekter.

NNV har også uttalt seg vedr. «Innstilling om Lov om vannforurensing» og har spesielt understreket nødvendigheten av et effektivt kontrollorgan.

Det er rettet fornyet henvendelse til myndighetene om nødvendigheten av en *ny naturvernlov*, og Kommunal- og Arbeidsdepartementet har begynt forarbeidet.

Det har vært arbeidet med *reguleringssaker* vedrørende Aurlandsvassdraget, Ulvundvassdraget (Innerdalen), Nea, og Øvre Otra (Byghyl I). Reindalen blir uberørt av reguleringsplanene. Dette er i stor utstrekning et resultat av det arbeid Ålesund-Sunnmøre Turistforening, VNV og NNV har nedlagt.

Byggeskikken på landsbygda er tatt opp som egen sak i samarbeid med Bøndernes Byggningskontor og utredes nå av et eget utvalg.

På *dyrelivssektoren* har ØNV i samarbeid med NNV og pressen oppnådd at forsvarrets planer om et skytefelt i Vidalen ved Vassfaret inntil videre er stilt i bero. ØNV arbeider med en fredningsplan for å sikre bjørnestammen i Vassfaret.

Spørsmålet vedrørende bjørnen i Finnmark undersøkes.

Arbeidet med problemer i forbindelse med *engangsemballasje* har vært fortsett. Plastproblemet i naturen er til utredning.

I samarbeid med Europeiske forsikringsselskap har det også i år vært salg av nisteposer påtrykt naturvernappell til turisthotellene.

Vegsjefen i Aust-Agder har meddelt at en vesentlig del av skadene ved den slette utførelse av *veganlegget* Flateland i Setesdal—Skafså i Telemark er utbedret.

I samarbeid med grunneierne, Ålesund-Sunnmøre Reiselivslag og VNV er fredningsbestemmelsene på Runde effektivisert. Det er oppmerket ferdsselsrute for besøkende til fugleforekomstene og utarbeidet brosjyre med ferdsselsregler. Vernearbeidet vedrørende Runde fortsetter.

Konferanser

På IUCN's regional konferanse (avd. for utdannelse) i Stockholm i sept. 1965 var NNV representert ved professor Ove Arbo Høeg, konsulent Sigmund Huse, universitetslektor Arne Martinsen og assistent Anne Gulowsen. Professor Høeg ble valgt til ny formann. Utgiftene til deltakelse har ikke vært belastet NNV.

Journalist Asbjørn Omberg representerte NNV på den årlige svenske naturvernkonferansen i Stockholm i november.

Sekretæren har deltatt i Vilt- og Fiskestellkonferansen på Gjøvik og en konferanse «Skogbruk og Naturvern» på Holmenkollen.

NNV's høstkonferanse med emne «Naturvernet og undervisningen i skolen» måtte utsettes.

* * *

NNV har i det forløpne år hatt gleden av verdifullt samarbeid med medlemmer av faglig råd, komitéer og utvalg. Til disse, og til alle som på en eller annen måte har hjulpet til i arbeidet, rettes en hjertelig takk.

STATUS pr. 31/12 1965.

AKTIVA:

Kassa	kr. 240,64	
Postgiro 9460	» 5 201,—	kr. 5 441,64
Fonds:		
Albert Grøvs Fond	kr. 27 782,46	
Maren Stamsø Knutsens gave	» 14 472,06	
Livsv. medl. fond	» 16 400,—	» 58 654,52
Kapitalkonto:		
Underbalanse 1/1 1965	kr. 21 450,82	
Underskudd 1965	» 9 260,81	» 30 711,63
		kr. 94 807,79

PASSIVA:

Christiania Bank og Kreditkasse	kr. 983,81	
Diverse mellomværender ifl. spesifikasjon	kr. 15 189,46	
Forskuddsbetalt kontingent	» 3 920,—	
Skyldige kontingentandeler	» 16 060,—	» 35 169,46
Fonds:		
Albert Grøvs fond 1/1 1965	kr. 26 314,—	
Salg tegningsretter	» 1 468,46	» 27 782,46
Maren Stamsø Knutsens gave 1/1 1965	kr. 13 793,21	
Avkastning 1965 (renter)	» 678,85	» 14 472,06
Livsv. medl. fond 1/1 1965	kr. 10 454,13	
+ nye medlemmer 1965	» 6 000,—	
+ renter overf. NNV	» 54,13	» 16 400,—
		kr. 94 807,79

Revisjonsberetning for Norges Naturvernforbund. Driftsåret 1965

Beholdninger i kasse, postgiro, banker og av verdipapirer har vært kontrollert i årets løp og pr. 31/12. Kursverdien ved årsskiftet av verdipapirer tilhørende Albert Grøvs Fond ligger vel ca. kr. 20 000,— over den bokførte verdi.

Kontingenter

Det er kun inntektsført kontingenter for 1965 og innbetalte restanser fra tidligere år. Forskuddsbetalte kontingenter for 1966 er ikke tatt til inntekt.

Vi tilrår at det foreliggende årsregnskap godkjennes og fastsettes som Forbundets regnskap for 1965.

Johan Engelstad & Jonn Hoen,
Statsautoriserte revisorer.

VINNINGS- OG TAPSKONTO 1/1—31/12 1965.

UTGIFTER:

Lønninger	kr. 57 029,98	
Lønninger ekstrahjelp	» 1 983,10	
Trygd	» 3 183,45	kr. 62 196,53
Konsulentonorarer		» 2 200,—
Husleie, lys	kr. 2 964,60	
Kontorrekvisita	» 11 247,66	
Kontorutstyr	» 2 294,50	
Telefon, porto	» 10 674,17	» 27 180,93
Kontingenter		» 359,—
Kvartalskrift	kr. 43 288,92	
+ avsatt 1964	» 10 000,—	» 33 288,92
Div. Eksp. sentralen		» 5 351,98
Landsmøte, landsstyremøter	kr. 10 527,45	
Reiser, møter, kongresser	» 10 346,95	» 20 874,40
Opplysningsvirksomhet	kr. 5 139,48	
Vervekampanjer	» 9 317,59	» 14 457,07
Diverse utgifter		» 2 617,33
Avsatt livsv. medl. fond		» 6 000,—
Avsatt Stamsø Knutsens gave		» 678,85
		kr. 175 205,01

INNTEKTER:

Kontingenter tidl. år	kr. 1 456,—	
» personlige	» 48 180,—	
» upersonlige	» 46 910,—	
» livsvarige	» 6 000,—	
	kr. 102 546,—	
+ avgis til kretsforeningene	» 16 060,—	kr. 86 486,—
Bidrag staten	kr. 10 000,—	
» kommuner	» 25 975,—	
» andre	» 33 667,50	» 59 642,50
Salg publikasjoner	kr. 642,65	
Annonseinntekter	» 4 750,—	» 5 392,65
Renter og utbytte, Albert Grøvs Fond	kr. 1 801,91	
— andre innskudd og konti (herunder M. Stamsø Knutsens gave)	» 1 162,21	
Salgsgevinst aksjer	» 1 458,93	» 4 423,05
Underskudd 1965		» 9 260,81
		kr. 175 205,01

Snøscooterens velsignelser

Følgende melding fra Sverige sto å lese i Dagbladet i vinter:

«I Kiruna er Sveriges første snøscooter-klubb dannet og stifterne regner med at de fleste av byens 300 snøscooter-eiere skal bli med. Klubben er stiftet for å ivareta snøscooter-eiernes behov, da de av hensyn til naturverninteresser ofte har følt seg hindret i å nytte doningene sine.

En av klubbens første arbeidsoppgaver skal være å skaffe eget fiskevann, på den måten håper man å få slutt på en god del tjuvfiske. Nylig fikk også politiet i Kiruna sine snøscootere til bruk både i redningstjeneste og for å hindre tjuvfiske.» Denne meldingen lærer oss først og fremst at en skal lese nokså mye før øynene faller ut. Dessuten lærer den oss å se de lyse sidene ved at vi på så mange måter ligger etter nabolandet i utviklingen. Men det vesentlige er at den viser oss hva vi har i vente også her i landet om ikke så lenge. Snøscooteren vil bli et alvorlig naturvernproblem — om vi ikke makter å løse problemet før det er akutt.

„Skog og Mark”

Oslo Katedralskoles Naturvernforening, som vi tidligere har omtalt i tidsskriftet, gir nå ut sitt eget medlemsblad, stensilert og meget innholdsrikt. Redaktører er Per Thorvald Larsen og Hans M. Borchgrevink. Omkring 10 prosent av skolens elever er nå medlemmer av foreningen.

For Norges Naturvernforbund er det en stor glede å se den aktive naturverninteressen som Katedralskolens elever her viser. Vårt håp er nå bare at flest mulig av de høyere skoler omkring i landet følger eksemplet. Hvem blir den første som slår Oslo Katedralskole i prosentvis medlemstall?

„Et skudd i blinde”

Ved en beklagelig feil var signaturen under artikkelen «Et skudd i blinde» i Norsk Natur nr. 4 — 1965, falt ut. Artikkelen er skrevet av R. F.

Ingen søppelproblemer på landsbygda!

Kommunesammenslåing kan medføre problemer av ymse slag, å dømme etter følgende avismelding fra Hønefoss i vinter:

«Innføringen av kommunal søppeltømming i storkommunen Ringerike har ført til flere protester fra folk i landdistriktene. Folk må betale 200 kroner i engangsutgift for søppeldunkene, og 60 kroner i årsavgift for tømming. På Tyristrand har noen nektet å betale, og kommunen har svart med trusel om utpanting. Det folk reagerer mot er at søppeltømming på landet regnes for det samme som i byene. På landet har man ingen vansker med å bli kvitt søppelet sitt selv.»

Uthevelsen av siste linje er gjort av oss. Ytterligere kommentarer er overflødige. Vi lar fotografiet tale.

NYTT FRA NFU

For de av tidsskriftets lesere som ikke tidligere har hørt om Feltbiologisk Ungdomsforening, skal opplyses at NFU ble stiftet i 1962. Som det går fram av navnet består den av ungdom med interesse særlig innen feltene zoologi og botanikk, ved siden av at vi er sterkt opptatt av friluftsliv og naturvern. Som eksempel på dette kan nevnes at Osloklubben siste høst bl.a. hadde møter som behandlet forurensningen av Oslofjorden og generelt naturvern, sistnevnte med Ragnar Frislid som foredragsholder.

Hensikten med våre innlegg i «Norsk Natur» er å nå fram til den del av ungdommen som ved siden av en sterk interesse for naturvern også har interesse av zoologisk og botanisk art. Naturvernet er i dag uøselig knyttet til de biologiske vitenskaper.

På denne tiden av året begynner aktiviteten blant feltbiologene å ta seg opp etter at den på det feltmessige plan av klimatiske grunner har ligget noe nede. Men når det ikke er mulig å sanke planter og studere fugl så inngående om vinteren som en kunne ønske, får man heller benytte den tid man har til rådighet til å planlegge vårens og sommerens utflukter. Og planene tar til å formes. Sommerens hovedbegivenhet for oss NFU-ere blir nok fotturen i Jotunheimen, der særlig botanikerne kan glede seg over at ruta blir lagt i områder med rik flora. Andre sommerturer er under planlegging. Vi har anledning til å delta i den finske forening Luonto-Litto's sommerleir i Øst-Finland der man har gode sjanser til å se bl.a. rosenfink. Men før disse begivenhetene finner sted vil det bli arrangert en week-end-tur til Norges yngste ornitologiske stasjon, Akerøya i Oslofjorden, samt en rekke ekskursjoner hvorav den tradisjonelle utenatten i skogen bør nevnes. O. S.

FREDNINGER

14. desember 1965 gjorde Kommunal- og arbeidsdepartementet i medhold av Naturvernloven vedtak om følgende fredninger:

Gran med krokkskjellkongler (*Picea abies* f. *recurvata*) på Himberg, gnr. 67,

bnr. 5 i Ramnes, Vestfold, tilhørende Ola Langedrag, Ramnes.

Stor vintereik (*Quercus petraea*) på Gimlemoen, gnr. 40, bnr. 8 og 9 i Kristiansand, Vest-Agder, tilhørende staten.

Stor sommereik (*Quercus robur*) på Søndre Glenne, gnr. 15, bnr. 5 i Skiptvet, Østfold, tilhørende Olaf Mangseth, Glenne, Vidnesdalen p. å.

FRA FORBUNDET

Landsmøtet 1966

På forbundets landsmøte i Bergen i fjor, ble det vedtatt at landsmøtet 1966 skal holdes i Tromsø. Møtedagen er nå fastsatt til lørdag 11. juni. Troms Naturvernforening vil i samarbeid med forbundet søke å få arrangert et åpent propagandamøte i forbindelse med landsmøtet. Sannsynligvis vil det også bli arrangert en utferd søndag den 12. juni. Nærmere orientering om landsmøtet og om eventuelle andre arrangementer i forbindelse med møtet kommer i nr. 2 av «Norsk Natur».

Medlemsvervingen

Med nr. 4-1965 av «Norsk Natur» fulgte et brevkort for medlemsverving. Våre medlemmer ble oppfordret til å benytte seg av kortet og på den måten gjøre sitt til å øke forbundets medlemstall. Mange har reagert positivt på dette verve-fremstøtet. Ialt skaffet det oss 3 700 navn, som nå vil bli tilskrevet med anmodning om å tegne medlemsskap.

Men vi vil gjerne understreke at vår aksjon for økt medlemstall ikke er slutt med dette! De har sikkert venner og kjente som kan tenkes å ville bli medlemmer. Send oss navn og adresser, og vi tar kontakt med vedkommende.

BRUK VEDLAGTE
INNBETALINGSKORT
NÅR DE BETALER
KONTINGENTEN I
NORGES
NATURVERNFORBUND

Bli medlem av
NORGES
AUTOMOBIL-FORBUND
landets største
bilorganisasjon

ADVOKATENE
IVER HOLTER ALNÆS
&
N. BACKER-GRØNDAHL
Sehesteds pl. 2 — Oslo 1
Tlf. 33 05 43 — 33 07 51

Advokat M. N. A.
ARNOLD MANNSETH
Torg gt. 10 — Oslo

*Christiania Spigerverk
Oslo*

*Hunsfos Fabrikker
Vennesla*

Bøndernes Bank A.s

*Eiks Maskinforretning A.s
Stuvanger*

A.s Tjeldhammer Bruy

*Skiselskapet
Norrøna Skofabrikk
Hamar*

*A. S.
E. C. Dahls Bryggeri
Trondheim*

Elektrokemisk A/S

Norges
Naturvernforbund
er i stadig vekst —
vårt medlemstall
øker fra dag
til dag.
Men vi ønsker oss
økt fart i denne
veksten. Og vi
håper på Deres
hjelp.
Fortell Deres venner
og kjente at
årskontingenten er
kr. 10, som kan
sendes til
postgiro 9460 eller
bankgiro 24657/163.
Norges
Naturvernforbund
Akersgt. 63, Oslo 1.

„Staa vakt om naturen!”

Staa vakt om naturen! Slaa angrepet ned!
Dæm op mot de hissige hjerner! —
La fjeldvidda hvile i soldagens fred —
i drys av de evige stjerner! —
Slaa døgnets urolige røster med ban! —
Lys fred paa de fattige lier! —
Gi Norge et lysende „Ingen-mands-land”,
hvor skapningens herre tier! —

Theodor Caspari

VERN OM VÅR VAKRE NATUR —

